

CRITERIS D'EDICIÓ (TEXTOS CLÀSSICS DE L'EDAT MODERNA)

ALBERT ROSSICH

(Dins Rossich, Albert; Valsalobre, Pep (2006). *Poesia catalana del barroc. Antologia*. Edicions Vitel·la, pp. 25-36).

Aquesta col·lecció de textos literaris parteix del convenciment que la literatura antiga no ha de ser només un objecte d'estudi, sinó també objecte de lectura. Fa un temps, una afirmació com aquesta hauria estat una obvietat, però avui potser ja no ho és. Per això comencem per dir-ho. Afegim a això una constatació, i és que poques cultures necessiten com la nostra que els seus clàssics es divulguin àmpliament, per tal de corregir el desconeixement secular de la nostra tradició literària completa. El nostre propòsit, en conseqüència, serà acostar al lector actual els textos antics presentant un text tan bo, net i clar com sigui possible.

En primer lloc, un text bo. Per oferir un text fiable acudirem a les edicions més solvents, quan n'hi hagi, o establim el text nosaltres mateixos, després de la revisió dels testimonis i l'avaluació de les variants.

En segon lloc, un text net. Els versos apareixeran numerats al marge; els textos en prosa, no. En nota aclarim les expressions o al·lusions que no es puguin resoldre simplement consultant el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans i la *Gran Enciclopèdia Catalana*. En cas de dubte, val més pecar d'escàs que de prolix; per això, tot allò que es pugui deduir amb sentit comú no serà objecte de comentari.

Finalment, un text clar. Evitarem claudàtors, parèntesis angulars i punts volats dins el text. La sèrie d'obres que editem es presentaran amb els mínims entrebancs possibles perquè un lector culte normal s'hi senti còmode i no tingui cap dificultat per entendre-les. Això inclou, és clar, la regularització ortogràfica.

D'entrada, hem d'advertir que el lector no trobarà aquí unes normes vàlides per a qualsevol edició crítica que es proposi modernitzar ortogràficament un text literari; el nostre objectiu ha estat tan sols elaborar unes normes generals prou flexibles perquè siguin aplicables a una col·lecció de clàssics catalans. Hi ha, en tot cas, una reflexió sobre bastants dels problemes amb què s'ha d'enfrontar el filòleg a l'hora d'abordar la problemàtica d'una regularització ortogràfica de textos clàssics. Ara bé, és evident que una edició crítica d'un autor concret, o d'una obra determinada, pot afinar molt més aquests criteris i adaptar-los o ajustar-los a determinats hàbits prosòdics o lingüístics.

Sense una bona edició d'un text, no solament la lectura d'un lector interessat sinó qualsevol treball de crítica literària queda invalidat. Això no implica que s'hagi de reproduir el text amb totes les peculiaritats gràfiques i ortogràfiques del model. La *regularització ortogràfica* d'un text que proposem implica transcriure'l aplicant-hi les normes ortogràfiques actuals. Teòricament, l'ortografia no forma part pròpiament del text: és el *vestit* del text. Els gramàtics ens diuen que l'ortografia no és sinó la representació convencional d'un text, i que, tot i la modernització ortogràfica, la llengua queda inalterada. Que amb aquesta regularització la llengua del text no varia és evident pel que fa a la morfologia (lògicament, copiarem *cante* i no ho canviarem per 'canti', transcriurem *amagan* i no pas 'amagueu'), la sintaxi o el lèxic (que respectarem); ara bé: pel que fa a la fonètica, ja veurem que les coses són força més complexes.

En principi, la fonètica també hauria de quedar preservada, amb la modernització: així, si al testimoni que seguim apareix "enujan", "mija" o "lleja" escriurem *enugen*, *mija* i *lleja*

i no ho canviarem pas en ‘enutgen’, ‘mitja’, ‘letja’; si en un text valencià trobem “eixemple” o “eixercit”, posarem *eixemple* i no ‘exemple’, *eixèrcit* i no ‘exèrcit’; si el model diu “acquirir”, transcriurem *acquirir* i no pas ‘adquirir’. En fi: si posa “ab”, “canonisar”, “divenres”, “noembre”, “relligio”, “sutíl”, “tentar” ho respectarem i no escriurem ‘amb’, ‘canonitzar’, ‘divendres’, ‘novembre’, ‘religió’, ‘sutíl’ o ‘temptar’. En tots aquests casos no ens trobem pas davant d’errors de còpia o errates d’impresma, ni enfront d’hàbits gràfics arcaïtzants o espuris, sinó davant de variants prosòdiques que tenen tradició literària i que lògicament preservarem, sense modernitzar-les o, més ben dit, aplicant-hi exclusivament una modernització ortogràfica (com la regularització d’*enugen*, o els accents d’*eixèrcit* i de *relligió*).

El cas de la preposició *ab*, sovint transcrita ‘amb’ en les edicions modernitzades,¹ demana una justificació més detallada. Aquesta forma es pronuncia generalment [ə̃m] a Catalunya ([ə̃mb] davant de vocal): “amb vosaltres”, “amb ell”; tot i que no és estrany, també, sentir [ə̃m] davant de vocal –si bé aquesta pronunciació és considerada vulgar i, per tant, no recomanable. Totes aquestes pronúncies són antigues, com ho prova el fet que les grafies “ab”, “amb”, “am” siguin compartides amb el llenguadocià des de l’edat mitjana fins al segle XX. Però fins fa ben poc la pronúncia que avui és normativa coexistia amb la pronúncia de la clàssica “ab”, pronunciada [ə̃p] davant de consonant i [ə̃b] davant de vocal. Antoni Careta i Vidal encara condemnava al seu *Diccionari de barbrismes* (1901) la forma “amb” en considerar-la una «corruptela parlada» que contradeïa el català escrit de «tots los clàssichs catalans» i el català parlat de «la plana de Vich, província de Gerona y altres endrets». Pel que fa a aquesta darrera observació, no hi ha motiu per negar-li credibilitat, ja que encara avui es poden sentir, en determinades persones d’algunes comarques del nord-est de Catalunya, construccions lexicalitzades del tipus “ab un”, “ab una”, “ab en” [article personal], “ab ell”, “ab ells”.² Per respecte, doncs, a una articulació que ha pogut sobreviure fins avui i que tradicionalment era considerada l’única correcta, mantenim la grafia *ab* en els textos anteriors al segle XX.

Malauradament, el respecte escrupolós a l’articulació del text, aplicant-hi la regularització ortogràfica, té uns límits. Uns límits que, si bé es poden superar en una edició estrictament crítica, no tindria sentit ultrapassar aquí, on s’han d’establir unes normes generals per a una col·lecció. En efecte: aquell respecte absolut obligaria a definir unes característiques d’edició específiques per a cada cas, amb la qual cosa la sèrie perdria unitat i desorientaria els lectors sense una específica formació filològica. No és aquest l’objectiu de la col·lecció, que vol divulgar i dignificar –desproblematitzar– uns autors prou estigmatitzats de “decadents”. Les edicions que volem publicar no són crítiques, en el sentit que no es discuteix ni justifica el text sistemàticament. Hem de donar el millor text possible, això sí; però sense arribar a establir uns criteris ortogràfics que només convinguin a un volum (o a cada obra per separat dins d’un mateix volum). Darrere els textos dels nostres llibres hi pot haver una edició crítica anterior, i potser se n’haurà hagut de fer una de nova per tenir un text fiable, però això no ha d’aflorar expressament en el llibre resultant.

¹ Cf. Carles Riba, «“Nausica”, de Joan Maragall», dins Joan Maragall, *Nausica*. Text establert ... per Carles Riba. Edició a cura d’Enric Sullà, Barcelona, Editorial Ariel, 1983, 65.

² Joaquim Casas-Carbó, en el primer article contra la grafia *ab*, reconeixia la possibilitat que en alguna zona aquesta forma encara fos viva, tot i que ridiculitzava la pronúncia clàssica [ə̃p] davant de consonant i [ə̃b] davant de vocal; cf. Joaquim Casas y Carbó, «Estudis de llengua catalana: Ab, amb (ambe, am, embe, emb, em, en). [...] ¿Quina forma deu adoptar lo modern català literari?», *L’Avenç* (2ª època), II (1890), 222-229 (p. 223, nota 1). L’ús oral de *ab* a l’Empordà, l’enregistra el DCVB, *s.v.*, i Joan Coromines n’assenyala exemples recollits per ell mateix al Maresme i a la Garrotxa (DECLC, *s.v.*). Jo encara ho he sentit a l’Armentera i a Ripoll.

No es tracta, escrivíem fa un moment, d'establir uns criteris d'edició per a cada text, unes regles *a la carta*. Sovint els editors actuals es lamenten, per exemple, que l'accentuació normativa no permet visualitzar les rimes valencianes d'un poeta com Ausiàs March. Una edició rigorosa ho pot resoldre, efectivament, aplicant el criteri d'accentuar les *ee* i *oo* d'acord amb la pronúncia valenciana. Un criteri que es pot fer extensible a una edició crítica de les poesies de Vicent Garcia, oriünd de Tortosa. Però en una edició divulgativa no cal fer-ho. El filòleg no s'ha de sentir decebut per aquestes concessions que, en efecte, traixen –o poden traïr– la prosòdia d'un text, la fonètica amb què l'havia imaginat l'autor. També avui l'accentuació normativa traeix moltes pronúncies dialectals, i fins pronúncies generals, i ens sembla ben natural. A més, moltes pronúncies no tenen representació gràfica i no passa res: ningú no troba a faltar, per exemple, en textos antics o dialectals, una grafia específica per a la *e* neutra tònica. Ni sembla un obstacle, avui, que escriguem de la mateixa manera *rigor* i *dolor* –quan només sona la *r* del primer mot– o *pudor* –confontent dos mots diferents, pronunciat l'un amb *r* i l'altre sense, en una única grafia. La normalització ortogràfica dels escrits antics no es justifica en tots els casos argumentant que això permet mantenir igualment la prosòdia del text, sinó explicant que així es facilita l'acostament al text per part del lector actual. No ens ha d'acomplexar, per tant, no reflectir tots els problemes amb unes grafies específiques.

Un altre problema de la fonètica és que no sempre és patent, en casos concrets, què s'ha de pronunciar. A diferència de la morfologia, la sintaxi i el lèxic, que no presenten cap ambigüitat en un text donat, a vegades no podem saber si un mot és pla o esdrúixol (“filòsof”, “filosof” [però sempre *filosof*]; “màscara”, “mascara”). Encara més, quan desconeixem la procedència geogràfica de l'autor, no podem precisar si algunes vocals són obertes o tancades; i, sabent-ho, ni tan sols podem estar segurs si l'autor volia que allò es pronunciés com es feia en el seu parlar dialectal o segons el costum d'un lloc més prestigiós.

Sigui com sigui, no hem de concloure a partir d'aquí que la fonètica històrica dels textos no és respectada, perquè generalment ho és. Només que hi ha casos en què això no és possible si volem mantenir uns criteris uniformes per a tota la col·lecció. Aquestes normes són fruit d'una experiència variada que ens ha fet veure quins són els problemes més habituals i quines les solucions més pràctiques i amb una validesa més general. Entre diverses solucions possibles, sovint ens ha guiat el criteri del mal menor. D'altra banda, sempre hi haurà casos particulars que no cal abordar aquí, i que seran explicitats en cada volum. Per posar-ne només un exemple, pres de l'*Armanda* de Joan Ramis: no elidirem el pronom feble *lo* quan té valor de 'ho' per no generar ambigüitats (per tant, transcriurem *així lo ordena* i no 'així l'ordena'). Però és clar que preveure aquí tot de casos excepcionals allargaria aquestes consideracions inadequadament.

a) Vocalisme

En posició àtona, regularitzarem les *aa* i *ee* i les *oo* i *uu* segons la normativa actual, sigui quina sigui la procedència dialectal del text. La prosòdia normativa en català oriental (al Principat) abans de Fabra obligava a mantenir el so [e] i [o] per a les *ee* i *oo* àtones; les *aa* àtones, en canvi, s'articulaven com a neutres fins i tot en una declamació solemne. Es diferenciaven així les *aa* i les *ee* àtones, igual que les *oo* i les *uu*.³ Com que els plurals femenins i determinades formes verbals s'escriuen amb *a* (“portas”, “portan”), la regularització ortogràfica actual aplicada als textos impedeix reconstruir i reproduir aquesta

³ Veg. Albert Rossich, «L'establiment d'un model ortològic per al català», dins Antoni Ferrando i Miquel Nicolàs, ed., *La configuració social de la norma lingüística a l'Europa llatina*, València, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, en premsa.

pronúncia artificiosa. Salvaguardar aquesta peculiaritat, de tota manera, introduiria massa elements de distorsió, raó per la qual aplicarem a les *aa*, *ee*, *oo* i *uu* àtones la normativa fabriana (exemples: *cases*, *noves*, i també *davant*, *canelobre*, *cobrir*, *emparar*, *gener*, *meravella*, *resplendir* o *tarda*),⁴ encara que al model figurin les formes “devant”, “canalobre”, “cubrir”, “amparar”, “janer”, “maravella”, “montanya”, “resplendir” o “tarde”. En canvi, òbviament, no regularitzariem *giner* en ‘gener’ o *soberà* en ‘sobirà’.

El manteniment del so de la *o* àtona reforçava la pronúncia en síl·labes separades dels grups vocàlics que apareixen en cultismes com *ateneo*, *mònstruo*, *museo*. Encara que avui hi pronunciem una *u* feble, i que els escrivim amb *u*, fóra un error transcriure’ls com si formessin diftong (‘ateneu’, ‘mònstruu’, ‘museu’). Compareu-ho, encara, amb mots actuals com ‘geografia’, on el grup *e-o* es pronuncia separadament –en bona prosòdia.

L’elisió vocàlica presenta històricament grans variacions en els escrits, i segurament també hi havia vacil·lacions en la realització prosòdica. No és fàcil reconstruir en tots els casos la regla –no sempre seguida– que prescrivia emprar la forma plena dels articles i dels pronoms febles darrere consonant i la forma reduïda darrere vocal. En poesia, la solució més còmoda és aplicar la normativa de Fabra quan hi ha elisió i transcriure la forma plena quan no n’hi ha: “lo camí’l cansava” > *lo camí el cansava* (pronunciat ‘lo-ca-mil-can-sa-va’); “lo camí’ns cansava” > *lo camí ens cansava*; “lo camí’l esgotava” > *lo camí l’esgotava*. En els versos, és fàcil veure si es fa l’elisió, gràcies al còmput sil·làbic; així, si hem de comptar quatre síl·labes prosòdiques en “lo esgotava” o “la esgotava” (és a dir, que hi ha elisió o sinalefa) transcriurem *l’esgotava*. En canvi, si haguessin de sumar cinc síl·labes, ho deixariem igual. També mantindriem *lo camí los cansava* o *nos cansava* perquè la forma plena –llevat que es tracti d’un error del copista, que corregiríem– obliga a pronunciar-hi set síl·labes prosòdiques. L’article femení i la preposició *de* s’apostrofaran sempre segons la normativa actual quan es pronunciiïn amb la primera síl·laba del nom, encara que no apareguin elidits gràficament al model que transcrivim: “toc de atenció” > *toc d’atenció*. La regla, en síntesi, és transcriure les formes de la manera més acostada a l’ús actual, però respectant sempre en la poesia el nombre de síl·labes. Dit d’una altra manera: quan una elisió no normativa del model es pot restituir ortogràficament sense afectar el còmput sil·làbic, no cal reproduir-la: “no’ns” > *no ens*; “va ‘gafar” > *va agafar*. Les elisions que el còmput mètric obligui a mantenir però que la normativa ortogràfica actual no admeti es resoldran amb apòstrof: “gafar” [darrere consonant] (=‘agafar’) > *‘gafar*; “guardaus’ ” (=‘guardau-vos’) > *guardau’*; “mirál’ ” (quan equival a ‘mirar-lo’) > *mirà’l*; “los amaga i’ls mata” (pronunciat ‘los-a-ma-gails-ma-ta’, en sis síl·labes) > *los amaga i’ls mata*.⁵

En els textos en prosa aplicarem sempre, en el cas d’encontre de vocals, les normes d’apostrofació vigents. Així, transcriurem *d’* la preposició “de” davant de vocal, *l’* les formes “lo” i “la” davant de vocal (seguint la normativa, escriurem *la* davant *i*, *u*, *hi*, *hu* no accentuats), i *el* (o *els*, *ens*, *en*, etc.) les formes “l’ ” (o “ ‘ls”, “ ‘ns”, “ ‘n”, etc.) darrere vocal. En canvi, deixarem *lo* (o *los*, *nos*, *ne*, etc.) quan apareguin així davant de consonant, ja que en aquesta posició la vocal de forma plena no es pot elidir. (La regla coincideix amb el que s’ha dit per als textos en vers; l’única diferència és que aquí el còmput sil·làbic no pot invalidar l’existència d’una elisió possible). Si en poesia el còmput mètric podia obligar-nos a no fer

⁴ Es podria argumentar que en el cas dels escrits sorgits del domini occidental del català, on es fa la distinció entre *a/e* i *o/u* àtones, o del baleàric pel que fa a aquest últim cas, sí que tindria sentit respectar el vocalisme àton del text. A això, però, s’oposa l’existència d’una casuística complexa de realitzacions prosòdiques de vegades considerades vulgars, o no literàries, i que podrien desconcertar el lector actual: *ascala*, *cubrir*, *llançol*, *llanger*, *montanya*, *sancer*, *títul*, *ubert*. No oblidem que el que aquí establim són uns criteris d’edició vàlids per a un conjunt variat de textos, i que el resultat ha de tenir una certa homogeneïtat, prescindint de vulgarismes i col·loquialismes d’àmbit restringit.

⁵ Es tracta d’un cas molt poc freqüent. La transcripció ‘los amaga i els mata’ obligaria necessàriament a pronunciar una síl·laba de més, i és que la *e* de *els* no es pot elidir en la pronúncia, ja que la *i* actua com a consonant: ‘los-a-ma-ga-i-els-ma-ta’.

una elisió, en prosa només hi ha una excepció al criteri normatiu general, i és que no s'elidirà la vocal de l'article *lo* amb valor neutre quan té una funció intensiva: *lo aspre del terreny*.

En poesia transcriurem *vem* i no pas 'veem', *compreensible* i no 'comprehensible', *on* i no 'a on' (escrit normalment "ahont" en textos antics)⁶ si les dues vocals fan sinèresi. En canvi, en prosa mantindrem les formes del text (*on*, *a on*).

Les variants del pronom 'ho' ("heu" com a forma plena, "u" com a forma reduïda) es transcriuran sempre *ho*.

b) Consonantisme

En principi, regularitzarem la *r* dita muda segons la normativa actual. Sabem que la *r* muda es pronunciava fins a començament del segle XX en un registre acurat, perquè la detectem en les rimes i perquè la seva presència impedeix fer sinalefes davant de vocal. Si, excepcionalment, la *r* no s'havia de pronunciar, s'eliminava dels escrits (exemple: "claró", "clarô"). Això ens planteja un problema en la representació de les *rr* no etimològiques ("riurer", "veurer"), que en rigor no s'haurien de regularitzar, ja que sonaven en la lectura. Ara bé: respectar-les per sistema és incongruent, tenint en compte que en el cas de les altres *rr* mudes que s'han de pronunciar res no indica al lector actual que ha de tenir en compte aquest fenomen. Per tant, les eliminarem: no té sentit escriure 'vèurer' o 'càlzer' perquè la *r* final sona si no podem indicar que també sona després de 'cantar' o 'pastor'. D'altra banda, en textos semicultes o escrits des de finals del segle XVIII a començaments del XX no sempre és clara l'opció que ha pres el poeta. Tot i això, excepcionalment, en poesia mantindrem la *-r* quan fa la funció d'evitar una sinalefa, per tal d'evitar una mala lectura que espatlli el ritme del vers.

Transcriurem *b* o *v* segons la normativa vigent. Igualment, regularitzarem les formes *tan* / *tant*, *quan* / *quant* i *on* –escrit regularment *hont* a l'edat moderna al Principat, però no pas al País Valencià, i pronunciat allà fins als nostres dies sensibilitzant la *t* davant de vocal.⁷ Regularitzem també l'ús de *l* i *l·l* (que es distingien generalment a la llengua parlada fins al segle XIX), però no intervenim en els altres casos en què avui es prescriu la geminació, com *anals*, *semana*, si apareixen així al testimoni seguit). En tots aquests casos hem donat preferència a l'homogeneïtat del conjunt en unes formes que es prestaven fàcilment a les alteracions realitzades pels copistes. (D'altra banda, és un fet que en una lectura espontània, avui, la majoria dels catalanoparlants neutralitza totes aquestes oposicions fonètiques).

La normativa actual admet expressament pronúncies especials que s'escruien amb una ortografia convencional. Tenint això en compte, transcriurem *ja*, *jò*, encara que als textos figurin les formes "ya", "yo". Semblantment, adoptarem les formes *arbre*, *prendre*, encara que la primera *r* no aparegui al text; *experiment* o *explicació* en lloc d'"esperiment", "esplicació"; i *expressió*, *impressió* –i semblants– en comptes d'"expresió" o "impresió". Diguem de passada que totes aquestes formes més vulgars –excepte *prendre*, que no té tradició escrita fins al segle XX– són molt rares en textos impresos, contradient la idea massa divulgada que a l'edat moderna no hi havia criteris gramaticals sòlids.

Regularitzarem determinades formes que llavors ja eren considerades vulgars o pertanyents a un àmbit geogràfic molt particular. Així, aplicarem la normativa actual als casos de ieisme (*cella*, *vull*), llevat que es tracti de marques dialectals que l'autor consigna expressament amb la intenció de ressaltar un vulgarisme, de la mateixa manera que en els textos apitxats no mantenim les marques d'apitxament ("mege" > *metge*, "argiu" o "archiu" > *arxiu*).

⁶ Sobre la *-t* final, que eliminarem, vegeu més avall, a l'apartat "Consonantisme".

⁷ Diem 'fins als nostres dies' perquè actualment, per influència de l'ortografia, es va deixant de pronunciar.

En els castellanismes amb tradició literària, transcriurem segons aquesta tradició la *z* o *c* del castellà: *gosar* i no ‘gozar’ (de *gozar*), *resar*, *bassanya*; llevat que aquesta tradició contradigui la pronúncia, com en el cas de *rissa*, *pissar*, que generalment s’escriuen amb *-s-* simple. Per respecte a la pronúncia, també, no regularitzarem els casos de *s* / *z* inicials: “çels” (=‘zels’) es transcriurà *çels*.

c) Accentuació i puntuació

La regularització del text suposa l’adopció de les normes vigents d’accentuació i la dièresi. Per tant, accentuarem els textos segons les normes actuals. Regularitzarem sempre els accents greus o aguts per a les *ee* i les *oo* segons el català central (*entès*, *debbò*), per mantenir l’homogeneïtat d’una col·lecció on coexistiran textos anònims i d’autors del català oriental i occidental, o, dintre de cada gran grup dialectal, escriptors que no sempre coincidien amb la pronúncia de l’obertura de les vocals. Tant en vers com en prosa, aplicarem la regularització fins i tot en formes com *traïdor*, *veïnat* (habitualment pronunciades amb dues síl·labes), perquè la llicència de la sinèresi permet explicar igualment la irregularitat en el còmput sil·làbic. Transcriure ‘traïdor’ o ‘veïnat’ és incongruent si també escrivim *ciència* o *gràcia*: en tots els casos es tracta de mots bisíl·labs –tant en la llengua parlada com en els textos de l’edat moderna.

Per a la resta de fenòmens prosòdics no tractats fins ara procurarem respectar les peculiaritats fonètiques que ens siguin conegudes. En els textos poètics desplaçarem l’accent si, atenent al còmput mètric, hi ha la seguretat que l’accent ha de recaure en una síl·laba que no és la mateixa que avui (exemple: *esser*, *musica*, *Proserpina*, *cíclope*, etc.). Marcarem també contra la normativa actual aquelles pronúncies dialectals que podrien passar desapercebudes i trencar la mètrica d’un vers, com és el cas dels clítics finals tòpics del balearic o el rossellonès (*posar-mè*).

El castellanisme “pues” planteja un problema de mal resoldre: tractant-se d’un monosíl·lab pronunciat amb un diftong creixent no normatiu (ja que no va precedit de *g* o *q*), resulta que la grafia ‘pues’ només es pot llegir com un mot pla amb accent a la *u*. És cert que transcriure’l amb un accent a la *e* ens obliga a llegir-lo com si tingués dues síl·labes, però almenys la vocal forta coincideix amb la que realment es pronuncia, raó per la qual adoptem, com a mal menor, aquesta solució: *pués*. En poesia, com que només té una síl·laba, es pot considerar un cas de sinèresi.

Puntuem segons el costum actual i regularitzem en el mateix sentit l’ús de majúscules i minúscules. Desfem les abreviatures sense indicar-ho, llevat que el resultat sigui fruit d’una conjectura dubtosa, cosa que faríem constar en nota.

d) Altres aspectes

Com hem explicat al principi, mantenim totes les peculiaritats morfològiques i sintàctiques del text (plurals com *hòmens*, *jóvens*; formes verbals com *cantau*, *tròbia*; construccions com *faç a saber*, *vèncer a l’enemic*; etcètera).

No regularitzem la forma dels cultismes, dels barbarismes o dels mots que avui són considerats com a vulgarismes però que tenen tradició literària: mantindrem, doncs, *ànimo*, *catredal*, *egípcio*, *hèroe*, *instabilitat*, *propri*, *teatro*, *triümf* i no posarem ‘ànim’, ‘catedral’, ‘egipci’, ‘heroi’, ‘inestabilitat’, ‘propi’, ‘teatre’ o ‘triomf’. (Recordem que, d’aquesta norma, n’hem exceptuat fenòmens més sistemàtics com el ieisme i l’apitxament). Semblantment, respectarem la forma dels noms propis que tenen tradició: *Agamenon*. Regularitzarem, això sí, aquells aspectes que no tenen transcendència fonètica: *Hanibal* (amb *h*).

Per resumir i simplificar aquestes normes, podem concloure dient que es respecten escrupulosament les peculiaritats mètriques de les obres en vers, així com les característiques morfològiques, sintàctiques i lèxiques de tots els textos. Pel que fa a l'ortotipografia, es normalitza la puntuació, la disposició del text, l'ús de majúscules i minúscules, el punt volat i el guionet. Finalment, quant a les característiques fonètiques dels textos, es regularitzen seguint la normativa general l'accentuació de les *ee* i les *oo* obertes i tancades, la distribució de les *aa* i *ee* àtones i de les *oo* i *uu* febles, les elisions vocàliques (mantenint les formes plenes d'articles i pronoms del text, excepte si ho invalida la mètrica dels versos) i les *rr* mudes a l'última síl·laba de mot (eliminant les *rr* no etimològiques: “creurer” > *creure*, “calzer” > *calze*, etc.), excepte si són imprescindibles per justificar el còmput mètric o la forma dels clítics). Regularitzem també l'ús de *b/v*, *-n/-nt* i *l/l·l*, distincions avui obsoletes, des del punt de vista prosòdic, per a la majoria dels parlants. Ni el ieisme ni l'apitxat no es preserven. Totes les altres característiques prosòdiques es respecten, adaptant l'ortografia a la forma dels textos i no a l'inrevés.

Albert Rossich